

Projekt

z dnia 5 sierpnia 2024 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W CZERWIONCE-LESZCZYNACH**

z dnia 2024 r.

**w sprawie przyjęcia Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób
Doznających Przemocy Domowej na lata 2024–2030 w Gminie i Mieście Czerwionka-Leszczyny**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15, art. 40 ust. 1, art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 609 ze zm.) w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy po przeciwdziałaniu przemocy domowej (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 424 ze zm.)

Rada Miejska w Czerwionce-Leszczynach uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024–2030 w Gminie i Mieście Czerwionka-Leszczyny, którego treść stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
DOMOWEJ ORAZ OCHRONY OSÓB
DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ NA
LATA 2024 – 2030
W GMINIE I MIEŚCIE CZERWIONKA -
LESZCZYN**

Spis treści

I.	Wstęp.....	3
II.	Ogólna charakterystyka zjawiska przemocy domowej	4
III.	Charakterystyka Gminy i Miasta Czerwionka – Leszczyny.....	9
	III.I Główne powody korzystania z pomocy społecznej	10
	III.II. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czerwionce – Leszczynach	13
	III.III Problem przemocy domowej w Gminie i Mieście Czerwionka – Leszczyny.....	14
IV.	Cele Programu	18
V.	Adresaci Programu	18
VI.	Realizatorzy Programu	18
VII.	Obszary, kierunki i działania Programu	19
VIII.	Czynniki gwarantujące właściwą realizację Programu	23
IX.	Zagrożenia w realizacji zadań	23
X.	Monitoring i sprawozdawczość	24
XI.	Finansowanie Programu	24
XII.	Spójność Programu	24
XIII.	Podsumowanie	25

I Wstęp

Zadaniem programu jest zmiana postaw prezentowanych wobec kwestii przemocy zarówno w świadomości osób doznających przemocy, stosujących przemoc, będących świadkami przemocy, jak również przedstawicieli służb powołanych do niesienia pomocy w tym obszarze.

Niniejszy program ma stanowić strategiczny plan działań przeciwdziałających zjawisku przemocy i ma być realizowany wielopoziomowo przez wszystkie instytucje zobowiązane do udzielania pomocy i wsparcia na rzecz zapobiegania zjawisku i zwalczania przemocy domowej. Zakłada się, że jego realizacja poprawi lokalny system przeciwdziałania przemocy i ograniczy zjawisko przemocy. Program zakłada kontynuację działań mających na celu ochronę i pomoc osób doznających przemocy domowej, podnoszenie poziomu świadomości i wrażliwości społecznej, podnoszenie jakości profesjonalizmu służb zajmujących się pomocą i wsparciem oraz przeciwdziałaniem przemocy domowej.

W programie przedstawiono charakterystykę przemocy domowej. Omówiona została diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy i Miasta Czerwionka – Leszczyny. W dalszej części przedstawiony został cel programu i obszar działania. Wskazane zostały źródła finansowania działań, warunki monitoringu, sprawozdawczości.

Dnia 22 czerwca 2023 r. weszła w życie Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2024r. poz.424). Do najważniejszych zmian, które wprowadza ustawa należą:

- zmiana terminologii, w tym dotychczasowej nazwy ustawy „o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie” na „o przeciwdziałaniu przemocy domowej”. Konsekwencją zmiany nazwy ustawy jest rozszerzenie kręgu osób, na które będą oddziaływać przepisy zmienionej ustawy, w tym między innymi o byłego małżonka, byłego partnera lub innej osoby pozostającej obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania;
- rozszerzenie dotychczasowych form przemocy domowej tj. przemocy fizycznej, psychicznej i wykorzystywania seksualnego, o dwie kolejne formy tj. przemoc ekonomiczną i cyberprzemoc;
- uregulowanie kwestii dotyczących dzieci będących świadkami przemocy domowej, które będą traktowane jako osoby doznające przemocy domowej;
- utworzenie w gminach grup diagnostyczno-pomocowych, składających się z pracownika socjalnego i policjanta, którzy będą pracować odpowiednio z osobą doznającą przemocy domowej i z osobą tę przemoc stosującą;
- poprawa funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy zarówno na szczeblu centralnym oraz na szczeblu jednostek samorządu terytorialnego m.in. poprzez: zwiększenie reprezentacji różnych środowisk w składzie Zespołu Monitorującego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej;
- wyraźne rozdzielenie zadań grup diagnostyczno-pomocowych od zadań Zespołu Interdyscyplinarnego. Zespołom działającym w samorządach gminnych zostały przypisane tylko i wyłącznie zadania o charakterze strategicznym i systemowym, pozostawiając pomoc i wsparcie w indywidualnych przypadkach grupom diagnostyczno-pomocowym;
- wprowadzenie do przepisów ustawy programów psychologiczno-terapeutycznych, dzięki którym, obok uczestnictwa w programach korekcyjno-

edukacyjnych, osoba stosująca przemoc może powrócić do prawidłowych relacji w środowisku domowym;

- wprowadzenie zmian do ustawy o broni i amunicji. Regulacji, dzięki którym osoba stosująca przemoc, która posiada broń palną, zostanie jej pozbawiona w przypadku wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”;
- wprowadzenie przepisów dotyczących osób stosujących przemoc domową, które uporczywie uchylają się od podejmowania działań mających na celu zmianę postępowania – w szczególności przez brak współpracy z grupą diagnostyczno-pomocową. W takich przypadkach zespół interdyscyplinarny będzie składał zawiadomienie o popełnieniu wykroczenia, o którym mowa w art. 66c Kodeksu wykroczeń.

Ustawa o Przeciwdziałaniu Przemocy Domowej określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej i osób stosujących przemoc domową oraz precyzuje zadania na poszczególnych szczeblach samorządu terytorialnego.

Zgodnie z ustawą:

- **do zadań własnych gminy należy w szczególności** tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:
 - opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej;
 - prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
 - zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
 - tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.
- **do zadań własnych powiatu należy w szczególności:**
 - opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej,
 - opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
 - zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia,
 - zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

II. Ogólna charakterystyka zjawiska przemocy domowej

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej w art. 2 ust. 1 definiuje przemoc domową jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,

- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Doznający przemocy domowej, zgodnie z ustawą, to osoby, które z uwagi na pokrewieństwo lub powinowactwo albo z uwagi na rodzaj relacji, znajdują się w kręgu osób doznających przemocy. Nieistotny przy tym jest fakt, czy osoba doznająca przemocy domowej zamieszkuje wspólnie z osobą stosującą przemoc oraz czy nadal pozostają w związku. Krąg o którym mowa stanowią mogą:

- a) małżonek, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni (np. rodzice, dziadkowie, pradiadkowie), zstępni (np. dzieci, wnuki, prawnuki), rodzeństwo i ich małżonkowie,
- b) wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- d) osoba pozostająca w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- e) osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- f) osoba wspólnie zamieszkująca i gospodarująca oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- g) osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) małoletni.

Ponadto ustawa doprecyzowuje, iż osobą stosującą przemoc domową jest osoba **pełnoletnia**, która dopuszcza się przemocy domowej. Definiuje też osobę **świadka przemocy domowej**. Jest nią osoba, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej. Jednocześnie wprowadza zasadę, że małoletni będący świadkami przemocy z mocy prawa są uznani za osoby doznające przemocy domowej.

Przemoc charakteryzuje się tym, że:

- **jest intencjonalna** – stanowi celowe, zamierzone działanie, ukierunkowane na drugiego człowieka. Ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie drugiej osoby;
- **siły są nierównoważne** – osoba stosująca przemoc domową ma przewagę nad osobą pokrzywdzoną: jest silniejsza fizycznie, psychicznie, lub ma przewagę ekonomiczną. Tym przemoc różni się od konfliktu i agresji. Wykorzystanie siły i władzy a tym samym przewagi w relacji w sposób, który jest krzywdzący dla innych osób jest elementem najbardziej znaczącym w przemocy domowej;
- **przewaga sił jest używana do naruszania praw i dóbr** – osoba stosująca przemoc domową wykorzystuje istniejącą lub stworzoną przez okoliczności asymetrię sił, władzy, która narusza podstawowe prawa i dobra człowieka, np. prawo do godności, szacunku czy nietykalności cielesnej;
- **powoduje cierpienie, ból i krzywdy moralne** – osoba stosująca przemoc domową naraża życie i zdrowie innej osoby na poważne szkody. U osoby doznającej przemocy domowej pojawia się bezradność i poczucie zależności.

Najczęściej występujące formy przemocy to:

- **przemoc fizyczna** – wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, np. popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, gryzienie, duszenie, bicie, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni;
- **przemoc psychiczna** – umyślne działania wykorzystujące mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych, np. wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami, wymuszanie i domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie groźb;
- **przemoc seksualna** – wymuszanie niechcianych zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy, np. wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, sadystyczne formy współżycia seksualnego, wymuszanie pożycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych;
- **przemoc ekonomiczna** – forma przemocy psychicznej, oznacza niełożenie na utrzymanie osób, wobec których istnieje taki obowiązek (nie alimentacja), niezaspokajanie potrzeb materialnych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych oraz ich sprzedawanie. Przemoc ekonomiczna to szeroki wachlarz nadużyć ekonomicznych, których celem jest utrzymanie dominacji i kontrolowanie partnera;
- **zaniedbanie** - obejmuje celowe niewykonywanie niezbędnych czynności opiekuńczych i wychowawczych wobec osoby podlegającej opiece przez osobę do tego zobowiązaną (np. z racji władzy rodzicielskiej). Może przyjmować formę przemocy fizycznej (niesprawowanie opieki nad osobą tego wymagającą), przemocy psychicznej (nieokazywanie uczuć, lekceważenie emocjonalne). Wśród zaniedbań można wymienić: niezapewnienie adekwatnego ubioru, niedożywienie, brak dbałości o higienę osobistą osoby zależnej, niezapewnienie opieki zdrowotnej, brak zapewnienia potrzeb edukacyjnych, brak zainteresowania ze strony rodziców /opiekunów;
- **cyberprzemoc** - to przemoc z użyciem nowoczesnych technologii, m.in.: wysyłanie obraźliwych wiadomości, założenie komuś fałszywego konta na portalu społecznościowym, ośmieszanie na forach internetowych, groźby, upublicznianie upokarzających zdjęć lub filmów, szantażowanie, ujawnianie cudzych sekretów, wykluczenie z grona znajomych, celowe ignorowanie czyjejs działalności w sieci.

Przemoc domowa w większości przypadków nie kończy się na jednorazowym zdarzeniu, przeważnie ma charakter długotrwały. Istnieje bardzo duże prawdopodobieństwo, że osoba, która raz dopuściła się przemocy robi to ponownie. Zachowania o charakterze przemocowym pojawiają się w pewnym schemacie tzw. cyklu przemocy¹, który składa się z trzech następujących po sobie faz:

- **faza narastania** napięcia - osoba stosująca przemoc staje się rozdrażniona, przestaje kontrolować swoją złość i gniew, szuka pretekstu do kłótni, awantury.

¹ Centrum Praw Kobiet, <https://cpk.org.pl/wiedza/przemoc-ekonomiczna>

Osoba doznająca przemocy zaczyna jednocześnie szukać możliwości rozładowania sytuacji. Podejmuje próby przeproszania za swoje zachowanie, uspokajania, stara się jeszcze większą starannością wywiązywać ze swoich obowiązków i spełniać zachcianki drugiej strony. Zastanawia się co jeszcze może zrobić, aby zapobiec wybuchowi agresji, chce chronić siebie i bliskich;

- **faza ostrej przemocy** - w tej fazie napięcie, które narastało od jakiegoś czasu, znajduje swój upust. Zachowanie osoby stosującej przemoc jest bardzo nieprzewidywalne i gwałtowne. Dochodzi do wybuchu zachowań agresywnych, które mogą objawiać się biciem pięściami, przedmiotami, kopaniem, grożeniem bronią, ostrymi narzędziami, duszeniem. Często towarzyszy temu agresja słowna. Osoba doznająca przemocy ciągle stara się zrobić wszystko, żeby uspokoić sytuację i ochronić siebie i najbliższych. Jednak bez względu na to, jakie działania podejmuje, nie przynosi to oczekiwanego efektu. Skutki użytej przemocy mogą być różne, te fizyczne to m.in. podbite oko, siniaki i otarcia, wybity ząb, połamane kości, obrażenia wewnętrzne, poronienie, a nawet śmierć. Od strony psychologicznej następstwem doznawania przemocy może być apatia, depresja, a nawet samobójstwo. Po zakończeniu wybuchu gniewu osoba doznająca przemocy często jest w szoku. Odczuwa wstyd i przerażenie, złość i bezradność.
- **faza miodowego miesiąca** - w momencie, w którym osoba stosująca przemoc domową wyładowała już swoje emocje i wie, że przekroczyła granice, jej zachowanie zupełnie się zmienia. Zaczyna przeproszać, deklaruje, że żałuje swojego zachowania, obiecuje, że to już nigdy się nie powtórzy, zaczyna okazywać skrucę, ciepło i miłość. Stara się znaleźć zewnętrzne wytłumaczenia dla swojego zachowania. Osoba doznająca przemocy domowej zaczyna wierzyć w tłumaczenia, w to, że przemoc była tylko incydentem. Życie rodziny staje się znowu spokojne i pełne nadziei. Jeśli wcześniej osoba doznająca przemocy weszła na drogę prawną (złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, sprawa rozwodowa itp.) w tej fazie może się wycofać z tych działań, wierząc, że sytuacja wróciła do normy i przemoc już nie powróci. W zdecydowanej większości przypadków, faza miodowego miesiąca jednak mija, cykl zatacza krąg i znowu pojawia się faza narastania napięcia, w końcu przemoc wraca.

W zachowaniu osoby doznającej przemocy można zauważyć występowanie poniższych mechanizmów:

- **syndromu wyuczonej bezradności** – to nabyte przekonanie, poczucie, które ma osoba poszkodowana, że cokolwiek by nie zrobiła - to i tak nie zmieni to jej sytuacji. To stan, który został wytworzony poprzez wielokrotne doświadczenie nieprzyjemnych sytuacji. Osoba nie wierzy we własne możliwości zmiany życia i jest zdezorientowana co do swoich uczuć. Dzieje się tak dlatego, że osoba stosująca przemoc domową utrzymuje ją w przekonaniu, że jest słaba, gorsza i sobie nie poradzi.
- **syndromu sztokholmskiego** – stan psychiczny, który sprawia, że osoba poszkodowana zaczyna patologicznie odczuwać wdzięczność wobec osoby krzywdzącej. To skutek psychologicznej reakcji na silny stres i rezultat zwrócenia na siebie uwagi prześladowcy w celu wywołania u niego współczucia. Osoba doznająca krzywdy dostrzega nawet minimalne przejawy dobroci sprawcy i zapomina o całych tygodniach upokorzeń, strachu i cierpienia. Podobny mechanizm obronny może pojawiać się u osób

doświadczających przemocy domowej. Są one wdzięczne za drobne przywileje, za fazę „miodowego miesiąca”, za chwile spokoju i namiastkę uczucia;

- **zjawiska „prania mózgu”** – pojęcie to wiąże się niejednokrotnie z izolacją, poniżaniem i wyczerpaniem osoby doznającej przemocy; to wszystkie działania sprawiające, że osoba pokrzywdzona zachowuje się tak, jak sobie tego życzy osoba stosująca przemoc domową. Te działania łamią wszelkie opory, które przejawia osoba krzywdzona – tak, że staje się bezwolna. Zjawisko to wiąże się z manipulacją stosowaną wobec osoby doznającej przemocy domowej, zdarza się, że sama zrywa kontakty z rodziną i przyjaciółmi oraz skupia swoje myśli i zachowania na osobie stosującej przemoc.
- **lęku przed powtórny zranieniem (tzw. wiktyimizacji)** – osoby pokrzywdzone, by zerwać z przemocą muszą zwrócić się do kogoś o pomoc. Samo omawianie krzywd wywołuje u nich ból. Często doświadczają wstydu, lęku przed osobą stosującą przemoc, obawy przed podjęciem konkretnych działań. To te bariery, powodują, że osobom skrzywdzonym trudno jest się wyrwać z przemocowego związku. Nieumiejętne przeprowadzenie pomocy może skutkować tym, że osoba doznająca przemocy domowej będzie się bała oceny swojego zachowania, że inni nie uwierzą jej, wyśmieją, pomniejszą tragizm jej sytuacji („przemoc karmi się tajemnicą i dochodzi do niej najczęściej, gdy w pobliżu nie ma świadków”);
- **mechanizmu „psychologicznej pułapki”** – im więcej osoba pokrzywdzona „zainwestowała” czasu, energii w związek tym trudniej go zakończyć. Czuje się osobiście odpowiedzialna za jakość związku. Często obwinia siebie za wszystko i wierzy, że jeśli bardziej się postara, będzie lepiej. Im więcej się stara, tym trudniej jej zrezygnować. Czasem osoba doznająca przemocy błędnie ocenia, że korzyści pozostania w związku przemocowym są większe niż zysk odejścia.

Przemoc domowa jest niewątpliwie jednym z poważniejszych problemów społecznych, ponieważ wpływa bezpośrednio na sposób funkcjonowania osób i rodzin. Często jest to wpływ destrukcyjny, który prowadzi do rozpadu czy dezintegracji rodziny. Co więcej, wyniki badań podkreślają pozytywną zależność pomiędzy byciem ofiarą i świadkiem przemocy w dzieciństwie, a byciem ofiarą i sprawcą przemocy w życiu dorosłym², przez co szkodliwość społeczną przemocy należy uznać za szczególnie wysoką. Przemoc w rodzinie nie jest także zjawiskiem marginalnym. Z najnowszego raportu Światowej Organizacji Zdrowia wynika, że co trzecia kobieta na świecie doświadcza przemocy fizycznej lub seksualnej, najczęściej ze strony partnera lub męża³. Ta przemoc zaczyna się bardzo wcześnie: jedna na cztery młode kobiety (w wieku 15-24 lat), które były w związku, już doświadczyły przemocy ze strony intymnego partnera. W wielu wypadkach przemoc kończy się w najbardziej tragiczny sposób. Z danych wynika, że 38% wszystkich zabójstw kobiet popełnianych jest przez ich mężów i partnerów. Skutki przemocy nie ograniczają się jedynie do negatywnego wpływu na stan zdrowia i jakość życia kobiety. Równie ogromne są społeczne i ekonomiczne koszty przemocy. Wywołują one skutki w całym społeczeństwie, lecz to kobiety są nimi najsilniej dotknięte. Mogą cierpieć z powodu izolacji, niezdolności do pracy, utraty zarobków, braku udziału w regularnych zajęciach oraz ograniczonej zdolności do

² M. Miedzik, J. Godlewska-Szurkowska i J. Rutkowski (współpraca), Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców, 2014, s. 11. W: Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie – raport z badań ogólnopolskich. Wyniki badań WYG PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Pobrane z: <https://www.gov.pl/web/rodzina/diagnozy-zjawiska-przemocy-w-rodzinie>

³ <https://www.who.int/publications/i/item/9789240022256>

opieki nad sobą i swoimi dziećmi. Destrukcyjne efekty tego zjawiska odczuwają zwłaszcza najmłodsi członkowie rodziny, którzy będąc świadkami przemocy stają się często również jej ofiarami. Dzieci obserwujące przemoc w środowisku domowym często borykają się z problemami emocjonalnymi i trudnościami w szkole. Jako nastolatki częściej nadużywają alkoholu i narkotyków, palą i podejmują ryzykowne zachowania seksualne. W dorosłym życiu natomiast częściej stają się osobami doświadczającymi przemocy lub sami dopuszczają się przemocy wobec partnerki/partnera. Oszacowanie rzeczywistej skali przemocy w rodzinie – tak na szczeblu globalnym, krajowym, jak i lokalnym – jest niezwykle trudne, bo wiele sytuacji „przemocowych” nie jest ujawnianych w statystykach. Wynika to przede wszystkim z faktu, że do przemocy dochodzi w środowisku zamkniętym, brakuje świadków, osoby doświadczające przemocy ze względu na uwarunkowania społeczne, lęk przed rozpadem związku i strach przed zachowaniem sprawcy obawiają się podjęcia konkretnych kroków i zgłoszenia problemu. Działaniami najczęściej podejmowanymi na rzecz pomocy doświadczającym przemocy domowej są: interwencja, udzielanie schronienia, informacja, edukacja, wsparcie emocjonalne, wsparcie psychologiczne, terapia, pomoc prawna, pomoc pedagogiczna, pomoc materialna.

III. Charakterystyka Gminy i Miasta Czerwionka – Leszczyny

Według stanu na dzień 31.12.2023 roku liczba osób zameldowanych na pobyt stały w naszej gminie i mieście wyniosła 38 850, w tym na terenie miasta – 25 401 osoby (65,38%), a w sołectwach 13 449 osób (34,62%). Do tej liczby należy również dodać jako mieszkańców naszej jednostki osoby zameldowane w niej na pobyt czasowy, których w 2023 roku było 493, w tym w części miejskiej – 359, a w części wiejskiej – 134. Na przestrzeni lat odnotowuje się stały spadek ludności zameldowanej na pobyt stały na terenie naszej jednostki administracyjnej. Wśród osób zameldowanych na pobyt stały na terenie Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny większość stanowią kobiety: w mieście 13 094 (51,55%), w sołectwach 6 912 (51,39%). W przypadku osób zameldowanych na pobyt czasowy sytuacja kształtuje się podobnie tzn. wśród 493 osób przebywających czasowo na terenie naszej jednostki, 250 to kobiety (50,97%), natomiast 243 osób to mężczyźni (czyli 49,03% ogółu). Średni wiek osób zamieszkujących naszą gminę to 41,4 lat, a najstarsza mieszkanka liczy aktualnie 110 lat. Na terenie Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny na dzień 31.12.2023 roku zameldowanych było 52 cudzoziemców. W tej grupie dominują mężczyźni – 36 osoby przy 16 kobietach. Wśród naszych mieszkańców 332 osoby zawarły małżeństwo, z kolei 111 osób rozwiódło się. Odnotowano 292 urodzenia, a 465 osób zmarło.

Tabela nr 1. Liczba mieszkańców Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny zameldowanych na pobyt stały z podziałem na dzielnice, osiedle i sołectwa – dane na dzień 31.12.2023 roku

Liczba mieszkańców Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny zameldowanych na pobyt stały z podziałem na dzielnice, osiedle i sołectwa	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Liczba mieszkańców
Dzielnica Leszczyny Osiedle	4105	3717	7822
Dzielnica Leszczyny Stare	1231	1166	2397
Dzielnica Czerwionka Centrum	2073	1925	3998
Dzielnica Czerwionka Karolinka	1500	1454	2954
Osiedle Malenie	203	209	412
Dzielnica Czuchów	1920	1817	3737
Dzielnica Dębieńsko	2062	2019	4081
Razem miasto	13094	12307	25401
Sołectwo Bełk	1727	1654	3381
Sołectwo Książenice	1360	1312	2672
Sołectwo Palowice	766	729	1495
Sołectwo Przegędza	855	819	1674
Sołectwo Stanowice	1301	1210	2511
Sołectwo Szczekowice	903	813	1716
Razem gmina	6912	6537	13449
ŁĄCZNIE GMINA I MIASTO	20006	18844	38850

źródło: dane z Raportu o stanie Gminy i Miasta za rok 2023

III.I Główne powody korzystania z pomocy społecznej

Z poniższych danych wynika, iż rodziny w naszej gminie coraz rzadziej korzystają ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu ubóstwa. Bezrobocie, niepełnosprawność oraz długotrwała i ciężka choroba są głównymi powodami korzystania ze świadczeń Ośrodka Pomocy Społecznej. Z uwagi na złożoność problemów w rodzinach objętych wsparciem ważnym elementem codziennej pracy jest realizowana przez pracowników socjalnych praca socjalna, rozumiana jako działalność zawodowa, skierowana na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz na tworzeniu warunków sprzyjających realizacji tego celu. Jest obowiązkowym zadaniem własnym i prowadzona jest przez wszystkich pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej. Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny.

Tabela 2: Powody korzystania ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej

Powód	Liczba środowisk 2021	Liczba środowisk 2022	Liczba środowisk 2023
Ubóstwo	339	282	250
Niepełnosprawność	123	105	102
Bezrobocie	207	178	155
długotrwała lub ciężka choroba	144	119	118
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	65	65	48
Bezdomność	56	62	35
potrzeba ochrony macierzyństwa	44	34	32
trudności w przystosowaniu po wyjściu z zakładu karnego	22	11	13
zdarzenie losowe	3	0	0
narkomania	3	3	2

źródło: dane z Sprawozdań z Działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwionce - Leszczynach

W 2023 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwionce-Leszczynach zatrudniał 5 asystentów rodziny, którzy realizowali zadania zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy oraz ustawą o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Formy udzielonej pomocy to: poradnictwo, wsparcie, pomoc w sprawach socjalnych, urzędowych, mieszkaniowych, rozwijanie umiejętności opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego rodziców, zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dzieci, praca z rodzicami biologicznymi nad powrotem dzieci do domu rodzinnego, motywowanie do podejmowania działań w celu poprawy swojej sytuacji życiowej, kierowanie do instytucji wspierających rodziny.

Tabela 3: Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny

Wsparcie asystenta rodziny	2021	2022	2023
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta	61	53	82
w tym rodzin objętych wsparciem za „Za życiem”	2	2	4
Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny	130	118	188
Ilość kobiet w zagrożonej ciąży	0	0	0
Ilość rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym	2	2	32

źródło: dane z Sprawozdań z Gminnego Programu Wspierania Rodziny

Jak wynika z posiadanych danych coraz więcej rodzin jest objęta wsparciem asystenta rodziny, co wiąże się ze zdiagnozowanymi problemami opiekuńczo wychowawczymi w rodzinie. Realizowano następujące działania w celu pozostawienia dzieci w rodzinie biologicznej oraz przywrócenie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej rodzinom biologicznym asystenci rodziny realizowali następujące działania:

- kierowanie rodziców na zajęcia „Szkoła dla rodziców”,
- prowadzenie z rodzicami treningów opiekuńczo- wychowawczych
- motywowanie rodziców do podejmowania działań w celu poprawy swojej sytuacji życiowej,
- ukierunkowanie na poprawę sytuacji materialnej, zawodowej, bytowej, zdrowotnej,
- pracowanie z rodziną nad poprawą relacji,
- uczenie komunikacji w rodzinie,
- wspieranie podczas podejmowania działań,
- pomoc w wypełnianiu dokumentów,
- pomoc w pisaniu pism urzędowych,
- udział w okresowych ocenach sytuacji dziecka,
- motywowanie rodziców, których dziecko przebywa w pieczy zastępczej do częstych kontaktów z dzieckiem oraz jego opiekunem,
- motywowanie do dokonania formalności w celu uzyskania zgody Sądu na urlopowanie dziecka,
- złożenia dokumentów do Sądu o powrót dziecka do rodziny biologicznej,
- udział w rozprawach dotyczących małoletniego dziecka,
- dokonywania przez rodziców opłat za pobyt dziecka w pieczy zastępczej,
- współpraca ze szkołami, przedszkolami, PPP, PCPR,
- udział w stałych zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka.

Asystenci w ramach prowadzonej pracy organizowali treningi dla rodziców (np. ekonomiczny, higieniczny, umiejętności wychowawczych, umiejętności załatwiania spraw urzędowych itp.), podczas pracy z rodziną starali się podnieść umiejętności opiekuńczo- wychowawcze rodziców. Jak widać liczba przeprowadzonych treningów w roku 2023 znacznie wzrosła.

Tabela 4: Rodzaje wsparcia prowadzonego przez asystentów rodziny

Rodzaj prowadzonego treningu:	Liczba treningów 2021	Liczba treningów 2022	Liczba treningów 2023
Umiejętności opiekuńczo- wychowawczych	194	221	297
prowadzenia gospodarstwa domowego	110	112	202
dbania o zdrowie i higienę	121	168	270
załatwiania spraw urzędowych	158	115	115
Ekonomicznych	33	42	107
interpersonalnych	39	57	130
umiejętności organizowania i spędzania czasu wolnego	69	99	158
Liczba przeprowadzonych rozmów motywujących do działania	234	134	279
Łącznie	958	948	1558

źródło: dane z Sprawozdań z Gminnego Programu Wspierania Rodziny

III.II. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czerwionce – Leszczynach

Tabela 5: Działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholach

Nazwa	2021	2022	2023
Działalność podejmowana przez GKRPA			
Liczba posiedzeń plenarnych GKRPA	15	12	12
Liczba dyżurów członków GKRPA	190	203	202
Liczba rozmów interwencyjno - motywacyjnych	187	84	90
Liczba postępowań wyjaśniających prowadzonych przez GKRPA	93	117	112
Liczba wniosków do sądu o wszczęcie postępowania w sprawie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu	48	36	44

źródło: dane z Sprawozdań z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy i Miasta Czerwionka - Leszczyny na lata 2022 – 2025

III.III Problem przemocy domowej w Gminie i Mieście Czerwionka - Leszczyny

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.⁴

Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem według danych statystycznych przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu.⁵ W rozumieniu prawa karnego przemoc to forma działania sprawcy, która ma przede wszystkim instrumentalny charakter. Jest to działanie, które zmierza do określonego skutku, którym ma być sytuacja przymusu.

Art. 207 Kodeksu Karnego stanowi:

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta- A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej. Podejmowanie interwencji w środowisku w ramach procedury nie wymaga zgody osoby doznającej przemocy domowej ani osoby stosującej przemoc domową. Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta- A” osobie doznającej przemocy domowej, a w przypadku osoby małoletniej, jej opiekunowi, przekazuje się formularz „Niebieska Karta-B” stanowiący pouczenie. Stanowi on zbiór informacji na temat przemocy domowej i dostępnych form pomocy na terenie miasta. Wypełniony formularz „Niebieska Karta- A” niezwłocznie, nie później niż w terminie 5 dni roboczych od dnia wszczęcia procedury przekazuje się Zespołowi Interdyscyplinarnemu, który powołuje grupę diagnostyczno-pomocową. Praca w ramach grupy diagnostyczno-pomocowej obejmuje ogół czynności podejmowanych wobec osób doznających przemocy domowej i wobec stosujących przemoc. Działania te na zasadzie współpracy realizowane są przez osoby wskazane w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej w tym przede wszystkim przez pracownika socjalnego oraz dzielnicowego.

Tabela nr 7: Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” z uwzględnieniem form przemocy

Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	2021	2022	2023
Ogółem	247	441	149
w tym ze względu na problem przemocy psychicznej	132	247	140
w tym ze względu na problem przemocy fizycznej	104	181	106
w tym ze względu na problem przemocy seksualnej	11	6	7
w tym ze względu na problem przemocy w formie zaniedbania	0	7	7
w tym ze względu na problem przemocy za pomocą środków komunikacji elektronicznej	0	0	1

źródło: dane własne Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego

Jak wynika z powyższych danych na terenie naszej Gminy i Miasta najczęściej występuje przemoc psychiczna, jednocześnie na dość wysokim poziomie utrzymuje się przemoc fizyczna. Warto również podkreślić, iż pomimo podnoszącego się standardu życia, w dalszym ciągu spotkamy się z przemocą w formie zaniedbania małoletnich dzieci przez rodziców.

Tabela nr 8: Liczby osób wskazanych jako doznających przemocy domowej

Osoby wskazane w procedurze „Niebieskie Karty” jako doznające przemocy		2021	2022	2023
		Liczba osób wskazanych jako doznających przemocy domowej	Liczba osób wskazanych jako doznających przemocy domowej	Liczba osób wskazanych jako doznających przemocy domowej
Kobiety		106	146	113
w tym:	z niepełnosprawnościami	brak danych	4	3
	powyżej 60 r. ż.	brak danych	11	11
Mężczyźni		16	32	18
w tym:	z niepełnosprawnościami	brak danych	4	0
	powyżej 65 r. ż.	brak danych	4	2
Małoletnie dzieci		27	81	95
w tym:	chłopcy	brak danych	49	56
	dziewczynki	brak danych	32	39
	z niepełnosprawnościami	4	9	10
Ogółem		153	259	226

źródło: dane własne Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego

W dalszym ciągu kobiety najczęściej doznają przemocy, w drugiej kolejności małoletnie dzieci są ofiarami przemocy, z uwagi na zmiany w ustawie liczba ta w kolejnych latach może znacznie wzrosnąć z uwagi na fakt, iż małoletni będący świadkiem przemocy będzie uznawany jako osoba doświadczająca przemocy domowej. W związku z przemocą domową stosowaną względem małoletnich dzieci na terenie Gminy

i Miasta Czerwionka - Leszczyny dochodziło do zapewnienia bezpieczeństwa małoletnim dzieciom przez pracownika socjalnego w związku z bezpośrednim zagrożeniem zdrowia i życia. W roku 2021 dwoje dzieci zostało zabezpieczonych zgodnie z art. 12a. W roku 2022 siedmiorgu dzieciom została zapewniona ochrona zgodnie z art. 12a Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w tym pięciu chłopcom i dwóm dziewczynkom. Troje dzieci umieszczono w rodzinach zastępczych z terenu powiatu rybnickiego. Czworo dzieci trafiło do innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2021 r. poz. 2345). W roku 2023r. jeden chłopiec w związku zagrożeniem zdrowia i życia trafił do innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej. W 2023 roku nie było konieczności umieszczenia kobiet w mieszkaniach chronionych znajdujących się na terenie gminy. Jednakże w 2022r. z takiej formy wsparcia skorzystały trzy kobiety wraz z dziewięciorgiem małoletnich dzieci. Z danych Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego wynika, iż w dalszym ciągu to mężczyźni są osobami stosującymi przemoc domową. W zmianie Ustawy w 2023r. zostało doprecyzowane, że osoba stosująca przemoc domową musi być pełnoletnia.

Tabela nr 9: Zestawienie liczby osób wskazanych jako stosujących przemoc domową

Lp.	Osoby stosujące przemoc domową	Liczba sprawców w 2021r.	Liczba sprawców w 2022r.	Liczba sprawców w 2023r.
1.	Kobiety	19	39	31
2.	Mężczyźni	130	165	129
3.	Ogółem	149	204	160

źródło: dane własne Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego

Tabela nr 10: Zestawienie grup roboczych/diagnostyczno – pomocowych

Wskaźnik		2021r.	2022r.	2023r.
Liczba funkcjonujących grup roboczych /diagnostyczno - pomocowych ogółem:		149	183	149
w tym:	w których składzie był członek GKRPA	75	137	90
	w których składzie był pedagog/wychowawca	0	64	47
	w których składzie był kurator	0	0	3
	w których składzie był przedstawiciel Żandarmerii	0	0	1
liczba spotkań grup roboczych/ diagnostyczno - pomocowych ogółem		373	440	371
w tym:	z udziałem członka GKRPA	173	256	151
	z udziałem pedagoga/wychowawcy	0	25	8
	z udziałem kuratora	0	0	2
	z udziałem przedstawiciela Żandarmerii	0	0	1

źródło: dane własne Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego

Do podstawowego składu grupy roboczej/diagnostyczno – pomocowej byli powoływani: pracownik socjalny Zespołu Przeciwdziałania Przemocy oraz dzielnicowy właściwego rejonu z Komisariatu Policji w Czerwionce – Leszczynach. Natomiast w zależności od indywidualnych potrzeb powoływani byli: pracownicy socjalni właściwego terenu, asystenci rodziny, członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pedagodzy szkolni (lub wychowawcy klasy czy grupy przedszkolnej), kuratorzy sądowi, przedstawiciele Żandarmerii. Głównym zadaniem grup roboczych /diagnostyczno - pomocowych był systematyczny monitoring rodzin oraz praca z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą domową oraz z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową. Gminny Zespół nadzorował, monitorował pracę pracowników socjalnych Zespołu Przeciwdziałania Przemocy (w Ośrodku Pomocy Społecznej w Czerwionce – Leszczynach). Członkowie Zespołu i grup roboczych/diagnostyczno-pomocowych uczestniczyli w rozprawach w sprawach karnych (Sąd Rejonowy, Sąd Okręgowy w Rybniku), przesłuchaniach w trakcie postępowań przygotowawczych (Komisariat Policji w Czerwionce – Leszczynach) w związku z prowadzonymi procedurami „Niebieskie Karty”. Członkowie grup roboczych/diagnostyczno – pomocowych wobec, wszystkich członków rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”, podejmowali działania mające na celu przede wszystkim zahamować przemoc domową. Wśród działań podejmowanych przez członków grupy można również wyszczególnić:

- Informowanie o możliwości i motywowanie do podjęcia udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym
- Kierowanie do GKRPA
- Motywowanie do zachowania abstynencji/podjęcia leczenia odwykowego
- Kierowanie do psychologa w ramach Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego
- Poradnictwo w formie: pedagogicznej, socjalnej, rodzinnej, zawodowej.

Tabela nr 11: Zestawienie procedur „Niebieskie Karty” zakończonych w 2023r.

Wskaźnik		Wartość wskaźnika 2021r.	Wartość wskaźnika 2022r.	Wartość wskaźnika 2023r.
Liczba zakończonych NK	ogółem	170	124	124
z uwagi na:	ustanie przemocy domowej	brak danych	108	108
	brak zasadności podejmowania działań	brak danych	16	16

źródło: dane własne Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego

Tabela nr 12: Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego

Rodzaj działań	2021	2022	2023
Liczba Zespołów Interdyscyplinarnych	1	1	2
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	5	10	8

źródło: dane własne Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego

IV. Cele Programu

Problem przemocy wzmaga podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat programu przeciwdziałania. Dlatego też realizacja programu powinna uwzględniać działania w sferach: profilaktyki, interwencji, wsparcia ofiar. Celem głównym jest ograniczenie zjawiska oraz skutków przemocy domowej w Gminie i Mieście Czerwionka – Leszczyny poprzez zwiększenie skuteczności działań podmiotów realizujących zadania z obszaru przeciwdziałania przemocy domowej oraz łagodzenie szkód wynikających ze zjawiska przemocy domowej.

Cel główny będzie realizowany poprzez cztery cele szczegółowe:

Cel 1: zwiększenie świadomości społecznej nt. przemocy domowej i sposobów jej przeciwdziałania oraz wzmacnianie postaw antyprzemocowych.

Cel 2: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą domową

Cel 3: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.

Cel 4: rozwój kompetencji przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

V. Adresaci Programu

Program skierowany jest do mieszkańców Gminy i Miasta Czerwionka – Leszczyny:

- 1) zagrożonych przemocą domową
- 2) dotkniętych przemocą domową
- 3) osób stosujących przemoc domową,
- 4) świadków przemocy domowej,
- 5) podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej
- 6) społeczności lokalnej, mieszkańców Gminy i Miasta Czerwionka - Leszczyny.

VI. Realizatorzy Programu

1. Zasoby ludzkie – specjaliści z różnych dziedzin.

2. Zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą:

- Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Czerwionce – Leszczynach,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwionce – Leszczynach, w tym Placówki Wsparcia Dziennego oraz Świetlica w Czerwionce – Leszczynach,
- Komisariat Policji w Czerwionce - Leszczynach,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Przedstawiciele Zespołów Kuratorskiej Służby Sądowej,
- Przedstawiciele placówek oświatowych, w tym Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Czerwionce - Leszczynach (PPP),
- Wydział Spraw Społecznych Urzędu Gminy i Miasta Czerwionka – Leszczyny,
- Inne podmioty.

VII. Obszary, kierunki i działania Programu

Cel 1: Zwiększenie świadomości społecznej nt. przemocy domowej i sposobów jej przeciwdziałania oraz wzmacnianie postaw antyprzemocowych.

Lp.	Rodzaj działania	Wskaźnik	Realizatorzy
1.	Edukacja społeczeństwa w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy domowej w tym prowadzenie kampanii społecznych/udział w kampaniach społecznych / przedsięwzięć profilaktycznych innych inicjatywach na terenie Gminy i Miasta Czerwiona - Leszczyny, które w szczególności: - obalanie mitów i stereotypów na temat przemocy domowej - opisywanie mechanizmów przemocy domowej - promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy - promowanie działań służących przeciwdziałaniu przemocy domowej -podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy domowej poprzez rozpowszechnianie ulotek, materiałów edukacyjno – informacyjnych, w tym o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy domowej - prowadzenie wśród dzieci i młodzieży profilaktyki w zakresie agresji i przemocy m.in. poprzez organizowanie zajęć w ramach zajęć szkolnych	Liczba kampanii społecznych/inicjatyw Liczba materiałów rozpowszechnionych Liczba przeprowadzonych zajęć	Wszyscy realizatorzy
2.	Opracowanie/rozdysponowanie/zamieszczanie materiałów informacyjno-edukacyjnych w tym m.in. informatorów, ulotek, artykułów/informacji w prasie/internecie dotyczących przemocy domowej, w tym o instytucjach i organizacjach działających na rzecz osób doświadczających przemocy domowej, jak i stosujących przemoc domową	Liczba i rodzaj opracowanych i rozdysponowanych/ rozmieszczonych materiałów informacyjno edukacyjnych	Wszyscy realizatorzy
3.	Prowadzenie poradnictwa/ warsztatów/ programów edukacyjnych mających na celu wzmocnienie kompetencji i metod opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy,	Liczba osób, którym udzielono porady Liczba warsztatów/programów edukacyjnych/ liczba osób uczestniczących	Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Szkoły i placówki oświatowe z terenu Gminy i Miasta
4.	Wspieranie/prowadzenie programów, działań edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	Liczba programów/działań skierowanych do dzieci i młodzieży Liczba dzieci /młodzieży uczestniczących w programach /działaniach	Ośrodek Pomocy Społecznej, Gmina Komisja Rozwiązywania problemów Alkoholowych, Szkoły i placówki oświatowe

Cel 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą domową.

Lp.	Rodzaj działania	Wskaźnik	Realizatorzy
1.	Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego	Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego Liczba osób/rodzin objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego Liczba utworzonych grup diagnostyczno-pomocowych Liczba posiedzeń grup diagnostyczno-pomocowych Liczba osób/rodzin objętych pomocą grup diagnostyczno-pomocowych	Zespół Interdyscyplinarny
2.	Realizacja procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty	Liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta– A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę Liczba kontynuowanych w danym roku procedur „Niebieskie Karty” wszczętych w latach poprzedzających rok sprawozdawczy Liczba rodzin objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” Liczba osób w rodzinach objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” Liczba osób doznających przemocy domowej objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”	Zespół Interdyscyplinarny
3.	Realizowanie pomocy w formie poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego,	Liczba osób objętych pomocą	Ośrodek Pomocy Społecznej

	rodzinnego, pomocy w formie grup wsparcia lub innych form pomocy	poszczególnymi formami poradnictwa	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
4.	Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową pomocy w ośrodkach wsparcia	Liczba osób dotkniętych przemocą domową, które skorzystały z pomocy w formie schronienia	Ośrodek Pomocy Społecznej
5.	Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej	Liczba dzieci, którym zapewniono ochronę w sytuacji zagrożeniem życia lub zdrowia w związku z przemocą domową Liczba dzieci umieszczonych odpowiednio: u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo wychowawczej	Ośrodek Pomocy Społecznej Komisariat Policji Sąd Rejonowy
6.	Monitoring pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą domową	Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” z uwagi na: - ustanie przemocy domowej i uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy domowej - brak zasadności podejmowania działań Liczba rodzin objętych monitoringiem po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”	Zespół Interdyscyplinarny
7.	Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową pomocy przez punkty konsultacyjne	Liczba punktów konsultacyjnych Liczba osób dotkniętych przemocą domową, które skorzystały z pomocy w punktach konsultacyjnych	Ośrodek Pomocy Społecznej, w tym PIK Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Cel 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.

Lp.	Rodzaj działania	Wskaźnik	Realizatorzy
1.	Ewidencjonowanie podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują działania skierowane do osób stosujących przemoc domową a, w szczególności realizujących programy korekcyjno-edukacyjne lub psychologiczno- terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową	Corocznie aktualizowana baza teleadresowa	Zespół Interdyscyplinarny Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rybniku
3.	Oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc domową, w tym w ramach procedury „Niebieskie Karty”	Liczba osób objętych procedurą „Niebieskie Karty”, wskazanych jako osoby stosujące przemoc domową Liczba wszczętych postępowań sprawdzających oraz przygotowawczych oraz odmów wszczęcia w sprawach związanych z przemocą domową Liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą domową poprzez sporządzenie aktu oskarżenia Liczba zakończonych postępowań przygotowawczych w sprawach związanych z przemocą domową poprzez umorzenie postępowania.	Wszyscy realizatorzy
4.	Uniemożliwienie kontaktowania się osób stosujących przemoc domową z osobami dotkniętymi przemocą przez: a) wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia b) wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia c) wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową zakazu zbliżania się do osoby doznającej przemocy domowej, d) wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową zakaz kontaktowania się z osobą doznającą przemocy domowej e) wydanie wobec osoby stosującej przemoc domową zakazu wstępu na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, obiektu sportowego lub miejsca pracy przebywania na tym terenie. f) zatrzymanie osób stosujących przemoc domową	Rodzaj zakazów/nakazów i liczba osób wobec których Policja wydała nakazy/zakazy Liczba zatrzymanych osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową Liczba osób wobec których prokuratura zastosowała środki zapobiegawcze	Komisariat Policji Prokuratura

g) stosowanie przez prokuratora oraz występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc domową, środków zapobiegawczych, w szczególności w przedmiocie dozoru policji z zakazem kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą domową, a także nakazania opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazania zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, ewentualnie tymczasowego aresztowania, występowanie do sądu o zastosowanie wobec osób stosujących przemoc domową środków karnych lub probacyjnych polegających między innymi na obowiązku powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, kontaktowania się lub zbliżania do pokrzywdzonego, nakazie opuszczania wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia		
--	--	--

Cel 4: Rozwój kompetencji przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

Lp.	Rodzaj działania	Wskaźnik	Realizatorzy
1.	Organizacja szkoleń/konferencji dla realizatorów Programu	Liczba szkoleń / konferencji Liczba uczestników	Wszyscy realizatorzy
2.	Udział w szkoleniach/ konferencjach w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej	Liczba szkoleń/ konferencji Liczba osób uczestniczących	Wszyscy realizatorzy

VIII. Czynniki gwarantujące właściwą realizację Programu

- Poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym;
- Dobra znajomość środowiska przez pracowników socjalnych;
- Dobra współpraca służb i instytucji na terenie Gminy oraz poza nią;
- Otwartość i chęć współpracy specjalistów;
- Silne więzi rodzinne;
- Chęć zmiany i wyjścia z kryzysu;
- Coraz większe zaangażowanie w przeciwdziałanie przemocy podmiotów należących do różnych branż;
- Modyfikacja rozwiązań prawnych w kierunku skuteczniejszej pomocy osobom pokrzywdzonym;
- Tendencja do profesjonalizacji oddziaływań wobec osób uwięzionych w przemoc;
- Dotychczasowe doświadczenia podmiotów zaangażowanych w zwalczanie przemocy.

IX. Zagrożenia w realizacji zadań

- Stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy w rodzinie;
- Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;
- Brak współpracy rodziny w zakresie przewycięzania kryzysów;

- Problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach;
- Ubóstwo;
- Brak infrastruktury socjalnej w gminie;
- Brak lub zbyt mała współpraca interdyscyplinarna;
- Brak motywacji ekonomicznej dla członków zespołu interdyscyplinarnego;
- Trudności w zakresie pełnego zdiagnozowania skali zjawiska przemocy w rodzinie;
- Powszechne używanie technik manipulacyjnych w mediach, wymuszających określone postawy i preferencje, wykorzystywane potem jako presje;
- Niewystarczające środki finansowe.

X. Monitoring i sprawozdawczość

Monitoring Programu będzie polegał na gromadzeniu informacji o działaniach podejmowanych przez wszystkie podmioty i organizacje uczestniczące w jego realizacji. Realizatorzy Programu będą przygotowywać raporty i przekazywać je do Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Czerwionce – Leszczynach w terminie do dnia 31 stycznia za rok poprzedni, celem sporządzenia rocznego sprawozdania z realizacji Programu. Roczne sprawozdanie będzie przedkładane Burmistrzowi Gminy i Miasta Czerwionka - Leszczyny w terminie do dnia 31 marca za poprzedni rok.

XI. Finansowanie Programu

Źródłem finansowania zadań zawartych w *Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030 w Gminie i Mieście Czerwionka- Leszczyny* będą w szczególności środki własne gminy. Zadania Programu mogą być również finansowane ze środków zewnętrznych, m.in. w ramach dotacji konkursowych czy programów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

XII. Spójność programu

Program jest spójny z programami:

- Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy domowej na lata 2024 - 2030
- Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Rybnickim na lata 2024 - 2028
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie i Mieście Czerwionka - Leszczyny na lata 2016 - 2025
- Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy i Miasta Czerwionka - Leszczyny na lata 2022 - 2025
- Gminny Program Wspierania Rodziny 2024 - 2026

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. z 1997r., Nr 78, poz. 483 ze zm.),

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Karny (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 17z późn. zm.),

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks Postępowania Karnego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 37 z późn. zm.)

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024r., poz. 424),
Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2809 z późn. zm.),
Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2023, poz. 901 z późn. zm.)
Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 177 ze. zm.),
Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151 z późn. zm.),
Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2023r., poz. 1939z późn. zm.),
Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 571),
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 06 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r., poz. 1870).

XIII. Podsumowanie

Przemoc domowa może pojawić się w życiu każdego człowieka, bez względu na wiek, płeć, poziom wykształcenia czy status materialny. Żaden człowiek nie może być jednak na nią skazany. Przed wykorzystywaniem czy znęcaniem ze strony bliskich osób można się ustrzec między innymi poprzez wczesne reagowanie na pierwsze symptomy kryzysu. Z przemocy można wyjść, trzeba tylko przerwać milczenie, zwrócić się po pomoc do specjalistów i konsekwentnie realizować opracowaną wspólnie z nimi strategię powrotu do normalnego życia.

Efektywność działań na rzecz osób doświadczających przemocy domowej jest przejawem współpracy instytucji, którym bliska jest problematyka szeroko rozumianej przemocy. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie i Mieście Czerwionka - Leszczyny na lata 2024 - 2030 przyświecać będzie potrzeba pełnego zaangażowania i współpracy wszystkich instytucji, których efektem będzie podejmowanie oddziaływań zarówno na osobę doznającą, jak i stosującą przemoc.